קבלן. 'ערב קבלן'=שקבל המטות מידו של מלוה ונתן לידו של לוה וזהו דינו דממי שירלה המלוה יפרע תחלה, לכל ערב שתמת אין מוכנין לערב תחלה על שיעמיד מלוה ללוה בדין ויחייביהו לשלם ואין לו מה לפרוע ואז יגבה מן הערב: **אמרי לה מעיד.** כמו ערב: **ואמרי לה אינו מעיד.** דאכתי טוגע בעדות הוא דשמת ליה דטקמת מרוייהו ארעתא בידיה דלוה כי היכי דליהוו ליה ארעי טובה זיבורית וביטוית דכי אתא מלוה למגבי ביטוית דקבלן כדין בע"מ שדינו בביטוית לימא ליה אתן לך ביטוית דלוה והלכך הוה טוגע בעדות דאי לא הוה ללוה ביטוית לא ליגבי מלוה אלא מביטוית דקבלן דהכי הוי דינא דלכל מאן דבעי תבע בריבא, לכל בערב שתם ליכא למימר הכי דכל כמה דאית ליה ללוה למיפרע מידי אתי זיבורית לאו כל כמיניה דמלוה למיהדר גבי ערב כדקי"ל במכילתין (נקמן דף קעד.) לא יתבע לערב תחלה: **אומן אין לו חזקה** - כדקתני מתני': **אבל בן.** של אומן וכגון שאין הבן אומן יש לו חזקה וכדמפרש לקמן: **גזלן.** לקמן מפרש היכי דמי - יש שמפרש שהוחזק בגזלות על שדה זו וכהאי שדה הוא דאין לו חזקה יש שמפרש לקמן כגון דולת נפשות על עסקי ממון והלכך אין לו חזקה על שום קרקע של אחרים בעולם: **לי דאמו.** הגך בנים בטענתא דאבוהון דאמרי אבינו הוריסה לנו ומש"ה בן גזלן אין לו חזקה דכי האי גוונא אין טוענין ליורש דכיון דמכח גזלן קאתי ואיהו לא טוען "מאבי אני יורש דנכסי מיגך קמאי דידי" דליהמניה ע"י מיגו דמלי אמר (ד) זבינת מיגך הלכך חזקה שאין עמה טענה היא שהרי אין לאחת חזקה וגם הבן הבא מכחו אין חזקתו חזקה וכיון דמכח אבוהון קאתו אפילו הכי בן אומן וכן ארים נמי לא יהא לו חזקה וכדמפרש לקמן: **גזלנו.** לקמן מפרש היכי דמי - יש שמפרש שהוחזק בגזלות על שדה זו וכהאי שדה הוא דאין לו חזקה יש שמפרש לקמן כגון דולת נפשות על עסקי ממון והלכך אין לו חזקה על שום קרקע של אחרים בעולם: **לי דאמו.** הגך בנים בטענתא דאבוהון דאמרי אבינו הוריסה לנו ומש"ה בן גזלן אין לו חזקה דכי האי גוונא אין טוענין ליורש דכיון דמכח גזלן קאתי ואיהו לא טוען "מאבי אני יורש דנכסי מיגך קמאי דידי" דליהמניה ע"י מיגו דמלי אמר (ד) זבינת מיגך הלכך הכי נמי אין לו חזקה.

[נקמן נב.]

אמר רב כהנא אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה (ג) **ולחמריה לשדוה, אמר רבא "פעמים שאפילו בן בנו של גזלן נמי אין לו חזקה' היכי דמי כגון דקא אתי בטענתא דאבא דאבוה} היכי דמי גזלן? אמר רבי יוחנן "כגון שהוחזק על שדה זו בגזלנותא דאבוה. אמר רב חסדא אמר 'כגון דבית פלוני שהורגין נפשות על עסקי ממון: תנו רבנן אומן אין לו חזקה, ירד מאומנותו יש לו חזקה, ארים אין לו חזקה, ירד מאריסותו יש לו חזקה, בן שחלק ואשה שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם בשלמא 'בן שחלק' איצטריך, סלקא דעתך אמינא (ג) אחולי אחיל גביה, קמ"ל דלא, אלא 'אשה שנתגרשה' פשיטא? לא צריכא**

קבלן אמרי לה מעיד ואמרי לה "אינו מעיד' 'אמרי לה מעיד' בערב דמי, 'ואמרי לה אינו מעיד' דניחא ליה לדלהוו בידיה תרוייהו דכי אתי בע"ח מאי דבעי שקיל/אמר רבי יוחנן אומן אין לו חזקה, 'בן אומן יש לו חזקה ארים אין לו חזקה 'בן ארים יש לו חזקה גזלן - 'ובן גזלן אין לחן חזקה, 'בן בנו של גזלן יש לו חזקה, היכי דמי: אי (ה) אתו בטענתא דאבוהון 'אפילו הכי' נמי לא, אי דלא אתו בטענתא דאבוהון אפילו בן גזלן נמי: לא צריכא 'דקא אמרי עדים 'בפנינו הרה' לו: הנך איכא למימר קושטא קא אמרי, 'האי' אע"ג דאודי' נמי לא מהימן, כדרב כהנא דאמר רב כהנא אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה (ג) ולחמריה לשדוה, אמר רבא "פעמים שאפילו בן בנו של גזלן נמי 'אין לו חזקה' היכי דמי כגון דקא אתי בטענתא דאבא דאבוה} היכי דמי גזלן? אמר רבי יוחנן "כגון שהוחזק על שדה זו בגזלנותא דאבוה" אמר רב חסדא אמר 'כגון דבית פלוני שהורגין נפשות על עסקי ממון: תנו רבנן אומן אין לו חזקה, ירד מאומנותו יש לו חזקה, ארים אין לו חזקה, ירד מאריסותו יש לו חזקה, בן שחלק ואשה שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם בשלמא 'בן שחלק' איצטריך, סלקא דעתך אמינא (ג) אחולי אחיל גביה, קמ"ל דלא, אלא 'אשה שנתגרשה' פשיטא? לא צריכא**

במגורשת

ולחמריה לשחור לכל לא גרסינן כגון דקאמרי עדים דהא לי איכא עדים דאודי ליה דמיניה זבנה מ"ל אומן וארים גופייהו יהו נאמנים ועוד כיון דאיכא עדים כן ארים בן אומן למה לריכים להחזיק בלא חזקה נמי מוקמינן לה בידייהו כיון דאיכא סהדי. ר"מ: **פעמים** שכן בן גזלן אין לו חזקה כגון דקאתי בטענתא דאבא דאבוה. תימה לר"י דאמאי אין לו חזקה הא טוענין ליורש והוה ליה למימר דלמא לי הוה אבוי קיים בן גזלן הוה טוען אבא הדר זבינתה מיגך וגרלה לר"י בגרסא "פעמים שכן גזלן יש לו חזקה כגון דקאתי בטענתא דאבא דאבוה" דהוא אבי הגזלן וקמ"ל דאע"ג שהיתה ביד מי שאין לו חזקה' דהייהו אבוי הגזלן מ"מ יש לו חזקה כיון שאמר שהיתה של אבי אבוי ויש לייחס רלאשה פעמי' דכן בן גזלן אין לו חזקה והכי פירושה כגון דאתא בטענתא דאבא דאבוה ואומר 'שאמר לו אבוי, דהייהו בן הגזלן, שהגיעה לו הגזלן אבוי' דאם איתא דהדר (ה) זבנתה מיגך הוה מ"ל אבא זבינא לי נמי גרלה לר"י דלא טוענין ליורש כי האי גוונא דמילתא דלא שכיחא היא כי היכי דאמר בסוף המוכר את הבית (נקמן דף ע: ומס ד"ה מאן) דלא טענינן ליתמי 'נאבנו' משום דמילתא דלא שכיחא היא והא דקאמר לעיל [כן] בן גזלן בן אומן יש לו חזקה הייהו דוקא משום דאמר בפניו הודה ואחדרה משום דמשמע הא לאו הכי אין לו חזקה כיון דמעיקרא בחזרת לומטת ואריסות וגזלנות אחת לידיה:

ירד מאומנותו יש לו חזקה. מניגו לפרש מאומן כלים שנתן לו לאחר שירד מאומנותו דומיא דאריסים שירד מאריסותו אי נמי אפילו אומן כלים שנתנו לו בשעה שהיה עדיין אומן והוא שקהו אחר אומנותו כ"כ שהוא רגילות שמחזירים לבעלים וגרלה דבן אומן נמי דאמר לעיל דיש לו חזקה כי אמר (ו) בפניו הודה היינו אחר שקהה אחר מות אבוי דאי לאו הכי אין גרלה שיהא נאמן במיגו דאי בעי אמר לקוח הוא בידי דאי טוען נמי לקחתיה ממך לא היה נאמן:

מגורשת

קבלן אמרי לה מעיד ואמרי לה אינו מעיד. אע"ג דאית ליה אגרעא אחריתי תימה דמאי נפקא מינה דאי אתי מלוה וטריף את של קבלן אתי קבלן וקטריף את של לוה כיון דאית ליה אגרעא אחריתי ואין גרלה לומר כגון שיש לקבלן ביטוית והיא אגרעא גרולה להעיד עליה נמי ביטוית אבל אגרעא אחריתי דאית ליה לוה היא זיבורית דמפסיד כשיבא מלוה וטריף את שלו דלא יהיה לו לגבות אלא מזיבורית דא"כ מלוה נמי לא יעיד ללוה אפילו אית ליה אגרעא אחריתי כענין זה ועוד בכל ענין משמע דאינו מעיד דלא מפליג בין היא ביטוית בין היא זיבורית ועוד דל"ע בהגזקן (ניסין דף מט:) דגרלה דמוכח התם דאם אין ללוה אלא זיבורית גם קבלן לא יתן לו אלא זיבורית וגרלה דהייהו טעמא דקבלן אינו מעיד ללוה אע"ג דאית ליה אגרעא אחריתי משום דטריחא ליה מילתא למיקם עליה בדינא ודייקא וכשיהיו ללוה קרקעות הרבה לא יגבה המלוה מן הקבלן הואיל ויכול לגבות מן הלוה בהלוותה לבל מלוה מעיד ללוה בכל ענין אפילו אותה שמעיד עליה היא ביטוית ואחריתי זיבורית דמשום איתלופי ביטוית לזיבורית לא יעיד שקר דמכל מקום יש לו שום בשום אי נמי אגרעא אחריתי דכולה שמעתין כיוצא בו קאמר:

ה"ג **כגון** דקאמר בפניו הודה. פי' בן אדם בן אומן גזלן ומש"ה אומן אין לו חזקה אבל בן יש לו חזקה כשמוטען קמי דידי הודית לאבי שמכלה לו נאמן במיגו דאי בעי אמר מיגך זבנתה אבל בן גזלן אין לו חזקה דהודאה שהודה לגזלן לאו הודאה היא דאי לאו דאודי ליה שאמכרה לו הוה ממטי ליה דמיניה זבנה מ"ל אומן וארים גופייהו יהו נאמנים ועוד כיון דאיכא עדים בן אדם בן אומן למה לריכים להחזיק בלא חזקה נמי מוקמינן לה בידייהו כיון דאיכא סהדי. ר"מ: **פעמים** שכן בן גזלן אין לו חזקה כגון דקאתי בטענתא דאבא דאבוה לאבוי בן מגזלן נמי ליהוי ליה חזקה: בפנינו הודה לו. המוכר לבן אומן ולבן ארים ולבן גזלן דובנייה ניהלייהו לאבוהון מש"ה איכא למימר בבן אומן ובן ארים כי אתו בטענה דאבוהון דקושטא קאמרי דהמוכר (כב"ל סנהדרין הוא בכלל מקום פנוי כמו מני שורה ומולי מבר כלן מיזה מיקום) [ובן] ניהלייהו. והאי בן גזלן אע"ג דאיכא עדים שהודה המוכר לגזלן שמכרה לו לא הויא חזקה דמחמת ביעותתא הוא דאודי ליה דהוי מסתבי דאי לא מודי ליה הוי מלשון עליה. וממכי ליה ולחמריה לשחור. שילך עם חמורו באנגרא לשליחא' עבדות השלמון כדמתרגמינן לא חמרא' [בהם] נשאתי לא חמרא דחד מנהון שחרית. וכמו נוח. לחשוחרות. ולא נמר דהקנה לו. אבל בן בנו של גזלן אי אתי בטענה דאבוה יש לו חזקה דאביו לאו גזלן הוה: ירד מאומנותו. ושוב מחזיק בה יש לו חזקה: בן שחלק. שנתן לו אביו חלקו בחייו

רבינו גרשום

קבלן מאי. דדיניה דקבלן שאמר למלוה הלוהו ואני קבלן יכול המלוה לפרוע מן הקבלן ועכשיו כל שדותיו של לוה משועבדים לקבלן עד שיפרע דובו: אמרי לה מעיד. ללוה והוא שיש ללוה שדה אחרת כשיעור הדוב ורע מה שעוררין עליה דהשתא לאו נוגע הוא: ואמרי לה דאע"ה אין מעיד. דניהא ליה לקבלן דלוקמי מן הני קרקע תרוייהו בידיה דלוה שיהא לו יותר ממה לפרוע: בן אומן. ובן ארים הרי הן כאחד ויש להן חזקה: אי דקאתי הני בנים בטענה דאבוהון. דאמרי אבינו הורישה לנו. מאי איריא בן גזלן דאין לו חזקה אע"ה הגך בן אומן ובן ארים נמי לא ליהוי חזקה. ואי דאתי בטענה דנפייהו דאמרי דבנינה אבי' בן מגזלן נמי ליהוי ליה חזקה: בפנינו הודה לו. המוכר לבן אומן ולבן ארים ולבן גזלן דובנייה ניהלייהו לאבוהון מש"ה איכא למימר בבן אומן ובן ארים כי אתו בטענה דאבוהון דקושטא קאמרי דהמוכר (כב"ל סנהדרין הוא בכלל מקום פנוי כמו מני שורה ומולי מבר כלן מיזה מקום) [ובן] ניהלייהו. והאי בן גזלן אע"ג דאיכא עדים שהודה המוכר לגזלן שמכרה לו לא הויא חזקה דמחמת ביעותתא הוא דאודי ליה דהוי מסתבי דאי לא מודי ליה הוי מלשון עליה. וממכי ליה ולחמריה לשחור. שילך עם חמורו באנגרא לשליחא' עבדות השלמון כדמתרגמינן לא חמרא' [בהם] נשאתי לא חמרא דחד מנהון שחרית. וכמו נוח. לחשוחרות. ולא נמר דהקנה לו. אבל בן בנו של גזלן אי אתי בטענה דאבוה יש לו חזקה דאביו לאו גזלן הוה: ירד מאומנותו. ושוב מחזיק בה יש לו חזקה: בן שחלק. שנתן לו אביו חלקו בחייו

עין משפט נר מצוה

קסו א מיי' פט"ו מהל' עדות הל' ו עיי' כ"מ סמג לאוין קע עוש"ע ח"מ סי' לו סעיף יג בהג"ה:

קסח ב ג ד הרו"ח מיי' פי"ד מהל' טוען הל' ג ד סמג עשין לח עוש"ע ח"מ סי' קנב:

קסט ה ו מיי' פי"ג שם הל' יח סמג שם עוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף יג:

קע ב מיי' שם הל' ד עוש"ע שם סעיף כח:

קעא ל מיי' שם הל' ו עוש"ע שם סעיפים:

קעב ם מיי' שם הל' ט עוש"ע שם סעיף ד:

קעג נ מיי' שם עוש"ע שם סעיף י ועיין בעוש"ע ח"מ סי' פו:

נוסח אחר, אלא ונגלו אין לזה חיקר, אה ד"ן הגהה

נוסח אחר מה' הלוה אמר אחר יתקני אשר יתקנו הני בן כאשר כל אדם (יש לזה חיקר צ"ל ע"ל)

(ה) גם' לי דאתו בטענתא וכו' לי דלא אתו בטענתא דאבוהון אלא בטענתא דנפייהו אבי' בן גזלן נמי. ל"ב ע"ל דף נב בתוס' ד"ה מודה לי: (ו) שם מפני ליה לדידיה ולחמריה: (ג) שם סלקא דעתך אמינא אם כן לכן אחולי: (ד) רשב"ם ד"ה לי דאתו וכו' דמלי אמר אלא זבנית: (ה) תוס' ד"ה פעמים וכו' דאם איתא דהדר זבנה מיניה הוה אמר: (ו) ד"ה ירד וכו' כי אמר בפני הודה:

והוא מחזיק בשדה אחת יותר על הלקו שנתן לו אביו ג' שנים וכן אשה שנתגרשה והחזיקה שוב בשדה בעלה ג' שנים: הרי הן ככל אדם. ויש להן חזקה: סר"א אחולי אחיל ליה. ה) היה הפירות דלא מערער ולא תהוי חזקה: מגורשת

ה) תוס' ל"ל הפירות שאכל הכו ולא מערער וכו'.